

Należy uznać to za duże osiągnięcie, albowiem z uwagi na liczbę i zróżnicowanie tematyczne tekstów, było to trudne przedsięwzięcie redakcyjne i edytorskie²².

Sprawozdanie niniejsze zakończyć wypada, niestety, smutną informacją. Kilka tygodni po zakończeniu obrad konferencji, 17 lipca 2015 roku zmarł jeden z jej uczestników — prof. Bolesław Szostakowicz, jeden z najwybitniejszych badaczy losów Polaków na Syberii w XIX wieku. Kontynuowanie badań nad tą tematyką będzie z pewnością najlepszym z możliwych hołdem złożonym jej pamięci...

Jacek Legieć

²² *Польские ссыльные в Сибири во второй половине XVIII–начале XX века в восприятии российской администрации, переселенцев и коренных народов Сибири, Сб. науч. тр.*, red. С.А. Мулина, А.А. Крих, Я. Легеч, О.О. Тарабанова, Л. Волчых, Омск 2015.

Ludoznawcy ponownie we Lwowie!

W dniach 24–27 września 2015 roku we Lwowie odbyło się 91. Walne Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Towarzystwo Ludoznawcze zostało założone w 1895 roku przez Antoniego Kalinę właśnie we Lwowie. Do grona jego założycieli należeli także inni profesorowie Uniwersytetu Jana Kazimierza oraz pracownicy naukowcy Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

A. Kalina urodził się 23 maja 1846 roku w wsi Krępa pod Ostrowem Wielkopolskim, zmarł 3 maja 1906 roku we Lwowie. Był sławistą, etnografem i działaczem społecznym, profesorem i rektorem Uniwersytetu Lwowskiego. W 1895 roku założył Towarzystwo Ludoznawcze oraz najstarsze polskie czasopismo etnologiczne „Lud”. Został pochowany na Cmentarzu Łyczakowskim.

Towarzystwo 120. rocznicę swojego istnienia świętowało w mieście, w którym zostało powołane. To także jubileusz 120-lecia stworzenia kolekcji etnograficznej Towarzystwa Naukowego im. Tarasa Szewczenki, będącej bazą funkcjonującego od 1951 roku Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego we Lwowie.

Zjazdowi towarzyszyła międzynarodowa konferencja naukowa pt. „Polska i ukraińska etnologia dzisiaj. Kontynuacje i perspektywy”. Wydarzenie to swoim patronatem objęli Konsul Generalny Rzeczypospolitej we Lwowie oraz rektorzy Uniwersytetu Lwowskiego i Wrocławskiego. Była ona okazją — po raz pierwszy w historii na tak dużą skalę — do spotkania polskich i ukraińskich etnologów, antropologów kultury, folklorystów, muzealników oraz reprezentantów innych pokrewnych dyscyplin naukowych. W sesjach tematycznych swoje referaty wygłosili polscy i ukraińscy pracownicy ośrodków akademickich, muzeów i stowarzyszeń. Były one poświęcone następującym zagadnieniom: dziejom PTL i Towarzystwa Naukowego im. Tarasa Szewczenki oraz początkom badań ludoznawczych; wybitnym postaciom polskiej i ukraińskiej etnologii; obrazowi polskiej i ukraińskiej etnologii w świecie słowiańskim w okresie powstania PTL i Towarzystwa Naukowego im. Tarasa

Szewczenki; muzealnictwu etnograficznemu w Polsce i na Ukrainie; ochronie materialnego i niematerialnego dziedzictwa w obu krajach; antropologii miasta — ze szczególnym uwzględnieniem Lwowa i Wrocławia; powiązaniom badawczym oraz instytucjonalnym między etnologią/antropologią kulturową polską i ukraińską; kierunkom rozwoju etnologii i dyscyplin pokrewnych w obu państwach oraz aktualnym problemom i obszarom badawczym.

Organizatorami konferencji byli: Zarząd Główny PTL, Instytut Narodoznawstwa Narodowej Akademii Nauk Ukrainy we Lwowie — Muzeum Etnografii i Przemysłu Artystycznego. Współorganizatorami byli: Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu, Muzeum Etnograficzne, Oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu, Towarzystwo Naukowe im. Tarasa Szewczenki — Sekcja Etnografii i Folklorystyki, Lwowski Narodowy Uniwersytet im. Iwana Franki — Katedra Etnologii, Katedra Folklorystyki Ukraińskiej im. Akademika Filareta Kolesy, Centrum Historii Miejskiej Europy Środkowo-Wschodniej we Lwowie.

Konferencja była również okazją do przekazania polskich publikacji Towarzystwu. W ramach akcji „Zawieź książkę do Lwowa”, członkowie PTL mieli okazję do obdarowania Ukraińców przywiezionymi woluminami. Wspólnymi siłami stworzono swoistą kolekcję współczesnych pozycji naukowych i popularnonaukowych z zakresu etnologii, antropologii kulturowej, folklorystyki i muzealnictwa. Ponadto uczestnicy konferencji wzięli udział w wernisażu wystawy przygotowanej przez Muzeum Etnograficzne, Oddział Muzeum Narodowego we Wrocławiu wraz z PTL pt. „Od ludoznawstwa do antropologii kulturowej. PTL Lwów 1895–Wrocław 2015”. Mobilna wystawa ukazała dzieje PTL — jednego z najstarszych polskich towarzystw naukowych o ogólnokrajowym zasięgu — oblicza polskiego i ukraińskiego dziedzictwa kulturowego oraz upowszechniła wiedzę na temat wspólnej tradycji naukowej Wrocławia i Lwowa. Plansze prezentowały 120-letnie dzieje Towarzystwa, najcenniejsze zbiory, archiwalia wybitnych przedstawicieli. Wystawa wzbogacona graficznie o skany zdjęć, dokumentów, pieczęci i innych pamiątek zgromadzonych w archiwum PTL przybliżyła historię Towarzystwa i osób z nim związanych, ich skomplikowane losy ukazane na tle nie mniej złożonej historii przed- i powojennej Polski.

Wystawa zostanie przewieziona z powrotem do Wrocławia, gdzie będzie można ją obejrzeć na dziedzińcu Muzeum Etnograficznego, a następnie na terenie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich oraz w przestrzeniach nowo otwartej Biblioteki Uniwersyteckiej.

Ważnym punktem lwowskich obchodów 120-lecia Towarzystwa była wizyta na Cmentarzu Łyczakowskim i umieszczenie tabliczki informacyjnej na grobie, w którym został pochowany Wielkopolanin, pierwszy prezes Towarzystwa — prof. Antoni Kalina. Dotąd nie było tam takiej informacji. Tabliczkę przygotowano w dwóch wersjach językowych: polskiej i ukraińskiej. Uczestnicy spotkania złożyli kwiaty na grobie „swojego” założyciela oraz na grobie etnologa Adama Fischera.

Podczas zjazdu można było zwiedzić również wybrane miejsca i obiekty związane tematycznie z przedwojenną lwowską etnologią, wysłuchać zespołu „Weseli Galicjanie” z Tarnopola i koncertu w Filharmonii Lwowskiej. Następnego dnia zorganizowano wycieczkę do Muzeum Architektury Ludowej i Życia Codziennego.

Podczas zjazdu odbyło się Walne Zgromadzenie Delegatów PTL, na którym wybrano nowy Zarząd Główny. Ważną częścią tego spotkania było ogłoszenie i przyjęcie stanowiska PTL w sprawie przejawów ksenofobii i nietolerancji w Polsce w następującym brzmieniu:

„Polskie Towarzystwo Ludoznawcze na swym 91. Walnym Zjeździe, odbywającym się z okazji jubileuszu 120-lecia działalności we Lwowie, mieście założenia, pragnie wyrazić stanowisko w kwestii będącej od początku przedmiotem poczynań badawczych i oświatowych jego członków — relacji między ludźmi. Dekady naszej działalności i doświadczeń nakazują nam zabranie zdecydowanego głosu w tej sprawie.

W swej historii społeczeństwa regionu były prześladowane, a jednostki cierpiały lub traciły życie z powodu wcielonej w praktyce ideologii dyskryminacji grup ludzkich i nietolerancji. Ostatnie wydarzenia związane z tzw. kryzysem uchodźczym spowodowały falę wypowiedzi i zachowań nieliczących z wartościami humanizmu, którym hołdujemy. Podsycana mowa nienawiści na tle rasowym, etnicznym, religijnym czy światopoglądowym staje się powszechna i akceptowana. Szerzy się we wszystkich kręgach społecznych, w tym, nad czym bolejemy najbardziej, w środowiskach opiniotwórczych, mediach i w miejscach publicznych. Dotyczy w szczególności muzułmanów i grup narodowych z tą religią kojarzonych. Przeraża nas powszechne przyzwolenie na uwłaczanie innym ze strony społeczeństwa, a niekiedy organów państwa i prawa. Ostrzegamy, iż podobne procesy miały miejsce w czasach narodzin najokropniejszego, otwarcie dehumanizującego innych ludzi systemu faszystowskiego. Doprowadziły one do aktów ludobójstwa i czystek etnicznych. Musimy zapobiec niebezpieczeństwu ksenofobii i dlatego domagamy się jej zwalczania we wszystkich postaciach, począwszy od języka i aktów przemocy werbalnej. Wzywamy do upowszechniania postaw solidaryzmu społecznego, gotowości pomocy potrzebującym, otwartości i tolerancji. Nawołujemy nie tylko osoby władne, lecz także obywateli do decyzji i działań, które będą ich konkretnym wyrazem.

Polskie Towarzystwo Ludoznawcze Lwów,
25 września 2015 roku”.

Agnieszka Szepetiuk-Barańska
Sekretarz PTL O/Wrocław

25 lat irkuckiego „Ogniwa”

Dnia 1 czerwca 1990 roku w Domu Przyjaźni w Irkucku spotkali się niektórzy mieszkańcy świadomi swego polskiego pochodzenia, także z miasta Ułan-Ude (stolica Republiki Buriacji) i wsi Wierszyna, założonej w 1910 roku przez osadników z Zagłębia Dąbrowskiego. Gościem honorowym był Konsul Generalny RP w Moskwie Michał Żurawski. Zmiany zachodzące w ZSRR umożliwiły założenie pierwszej po II wojnie światowej organizacji polonijnej na terenie Syberii i Dalekiego Wschodu. Dano jej nazwę Polskie Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Ogniwo”